อนุสรณ์ ๒๐ ปี

ใต้ร่มบารมีวิถีธรรม

ประธานคณะพระธรรมจาริก

อภิลักขิตสมัยอายุวัฒนมงคล ๙๐ ปี พรรษา ๗๐

เจ้าพระคุณสมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ (ช่วง วรปุญฺญมหาเถร ป.ธ.๙)

๒๖ สิงหาคม ๒๕๕๘

วัดปากน้ำ เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร

อนุสรณ์ ๒๐ ปี
ใต้ร่มบารมีวิถีธรรม
ประธานคณะพระธรรมจาริก

เจ้าพระคุณสมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์
(ช่วง วรปุญฺญมหาเถร ป.ธ.๙)
เจ้าอาวาสวัดปากน้ำ เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร
ผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช
๒๖ สิงหาคม ๒๕๕๘

ปรารภ
- อภิลักขิตสมัยอายุวัฒนมงคล ๙๐ ปี พรรษา ๗๐
- เจ้าอาวาสวัดปากน้ำ เจ้าสำนักเรียนวัดปากน้ำ ครบ ๕๐ ปี
- ประธานคณะพระธรรมจาริก ครบ ๒๐ ปี

พิมพ์ครั้งที่ ๑/๒๕๕๘ จำนวน ๕,๐๐๐ เล่ม

รวบรวมเรียบเรียงโดย
สำนักงานเลขานุการประธานคณะพระธรรมจาริก (พ.ศ.๒๕๓๘-๒๕๕๘)
วัดปากน้ำ เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร

ออกแบบรูปเล่ม/ปก :
นายสมศักดิ์ ลิบไพรวัลย์ (เจมส์กราฟิก) e-mail : jamesak_fbi@hotmail.com

แยกสี/พิมพ์ที่ :
บริษัท เพชรเกษมพริ้นติ้ง กรุ๊ป จำกัด จ.นครปฐม
www.pkprinting.com, e-mail : info@pkprinting.com, k259111@yahoo.com

พระพุทธรูป สว.

ปางประทานพร ขนาดหน้าตัก ๕ นิ้ว

หน้าฐานพระเป็นตราสัญลักษณ์ประจำพระองค์สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี สว. อักษรด้านล่างเขียนว่า

“สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี พระธรรมจาริก ๓๐ ปี พุทธศักราช ๒๕๓๘”

สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าให้สร้างขึ้นจำนวน ๑๐,๐๐๐ องค์

สำหรับมอบให้กับพุทธศาสนิกชนชาวเขา

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

องค์เอกอัครศาสนูปถัมภก ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ

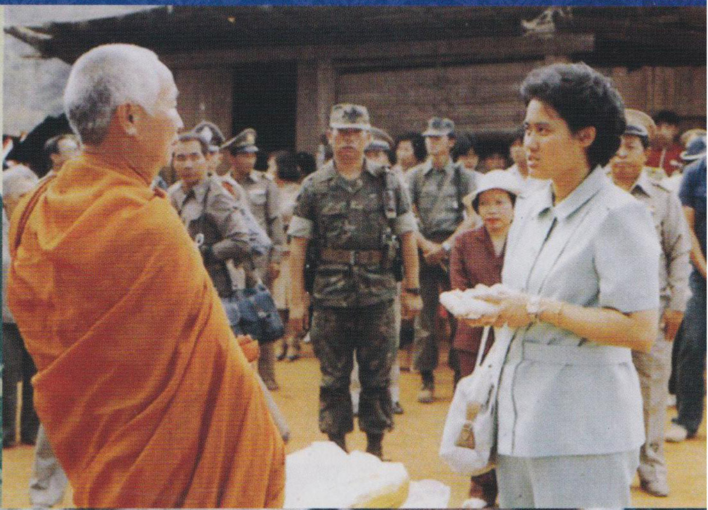
สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี

องค์พระราชูปถัมภ์มูลนิธิเผยแพร่พระพุทธศาสนาแก่ชนถิ่นกันดาร

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ และพระบรมวงศานุวงศ์
กับพระมหากรุณาธิคุณที่มีต่อโครงการพระธรรมจาริก

ตราประจำโครงการพระธรรมจาริกและความหมาย

ธรรมจักร หมายถึง "วงล้อแห่งธรรม" มีทั้งหมดแปดซี่ โดยซี่ทั้งแปดจะหมายถึง มรรคแปดซึ่งเป็นหนทางสู่การบรรลุ นัยยะแห่งความหมายในวงธรรมจักร

๑. รูปทรงวงกลม (จักร) แทนความสมบูรณ์แบบของพระธรรมที่พร้อมจะพัฒนาชาวเขาให้เป็นปกติสุข สงบ

๒. แกนกลาง (ซี่) แทนคำสอนซึ่งเป็นแก่นของการฝึกเพื่อความสุขแห่งชนบนพื้นที่สูงและเพื่อพระนิพพาน

๓. ขอบที่เชื่อมซี่ของธรรมจักรไว้จะหมายถึงความสมถะ มั่นคงยึดทุกสิ่งไว้ด้วยกัน ให้เกิดความสามัคคีและสมานฉันท์

บริเวณตรงใจกลางวงธรรมจักรมีรูปพระประชาบดีประทับอยู่เหนือแท่น หมายถึง เทพผู้เป็นที่พึ่งของประชาชน เป็นบุตรของพระพรหม ซึ่งเป็นผู้ให้การสงเคราะห์แก่ประชาชน กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ จึงได้กำหนดให้เป็นเครื่องหมายประจำกรม เบื้องบนมีอักษร "พระธรรมจาริก" เบื้องล่างมีอักษร "กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ" เป็นนัยยะแห่งภาคีคุณธรรมที่กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการให้การอุปถัมภ์ โครงการพระธรรมจาริกในการสงเคราะห์ประชาชนเพื่อประโยชน์สุขแก่ชนหมู่มากทั้งทางกาย จิตใจ สังคม ทั้งโลกนี้และโลกหน้า

พระพุทธพจน์

“ จรถ ภิกฺขเว จาริกํ พหุชนหิตาย พหุชนสุขาย โลกานุกมฺปาย อตฺถาย หิตาย สุขาย เทวมนุสฺสานํ มา เอเกน เทฺว อคมิตฺถ เทเสถ ภิกฺขเว ธมฺมํ อาทิกลฺยาณํ มชฺเฌกลฺยาณํ ปริโยสานกลฺยาณํ สาตฺถํ สพฺยญฺชนํ เกวลปริปุณฺณํ ปริสุทฺธํ พฺรหฺมจริยํ ปกาเสถ...”

“ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายจงเที่ยวจาริกไป เพื่อประโยชน์ เพื่อความสุขแก่คนหมู่มาก เพื่ออนุเคราะห์โลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูล และความสุขแก่ทวยเทพและมนุษย์ เธอทั้งหลายอย่าได้ไปร่วมทางเดียวกันสองรูป ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลาย จงแสดงธรรมอันงามในเบื้องต้น งามในท่ามกลาง และงามในที่สุด จงประกาศพรหมจรรย์ พร้อมทั้งอรรถ ทั้งพยัญชนะ ครบบริสุทธิ์บริบูรณ์สิ้นเชิง” (ที.ม.๑๐/๕๒/๔๓)

วิสัยทัศน์

“สังคมคุณธรรม ในวัฒนธรรมที่หลากหลาย”

สมเด็จพระพุทธชินวงศ์

(สุวรรณ สุวณฺณโชโต ป.ธ.๗)
วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม กรุงเทพมหานคร
ผู้ก่อตั้งโครงการพระธรรมจาริก
ประธานคณะพระธรรมจาริก รูปที่ ๑ (พ.ศ.๒๕๐๘-๒๕๓๗)

สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์

(ช่วง วรปุญฺโญ ป.ธ.๙)

วัดปากน้ำ กรุงเทพมหานคร

พระธรรมจาริก รุ่นที่ ๑

ประธานคณะพระธรรมจาริก รูปที่ ๒ (พ.ศ.๒๕๓๘-๒๕๕๘)

มุทิตาปรารภ

อันธรรมดาว่า **"ศาสนกิจ"** ในตำแหน่งประธานคณะพระธรรมจาริก เป็นงานในหน้าที่อีกตำแหน่งหนึ่ง ที่หลวงพ่อสมเด็จฯ ได้รับมอบหมายจากคณะสงฆ์ นับเป็นธุระภาระอันสำคัญประการหนึ่งด้านการเผยแผ่ของคณะสงฆ์ไทย ภายใต้ปฏิปทาที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงวางไว้ว่า **"จรถ ภิกฺขเว จาริกํ พหุชนหิตาย พหุชนสุขาย โลกานุกมฺปาย อตฺถาย หิตาย สุขาย เทวมนุสฺสานํ"** แปลความว่า ภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลาย จงเที่ยวจาริกไปเพื่อประโยชน์เกื้อกูล เพื่อความสุขแก่คนเป็นจำนวนมาก เพื่ออนุเคราะห์โลก เพื่อประโยชน์ เพื่อเกื้อกูล เพื่อความสุขแก่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย..." (ที.ม.๑๐/๕๒/๔๓)

งานการเผยแผ่ของพระธรรมจาริก แตกต่างจากการเผยแผ่ของพระภิกษุสงฆ์โดยทั่วไป ทั้งนี้ เพราะพระภิกษุสงฆ์โดยทั่วไป จะปฏิบัติหน้าที่ตามเขตบ้าน เขตเมืองเป็นส่วนใหญ่ แต่พระธรรมจาริกนั้น ได้ปฏิบัติหน้าที่เผยแผ่ให้แก่ **"กลุ่มชาวไทยภูเขา"** เป็นต้นว่า เผ่าแม้ว เย้า มูเซอ ลีซอ อีก้อ และ กะเหรี่ยง ซึ่งอาศัยอยู่บนพื้นที่สูง จึงนับเป็นงานที่ยากและลำบากอยู่ไม่น้อย ทั้งนี้ เพราะมีความแตกต่างกันทั้งในเรื่องของศาสนา ภาษา และวัฒนธรรมของชนเผ่า ประกอบกับความไม่สะดวกสบายในหลายๆ ด้าน เช่น ที่อยู่อาศัย ไฟฟ้า หรือถนนหนทางการคมนาคมต่างๆ อย่างไรก็ตาม ปัญหาอุปสัคดังกล่าวมา หาได้เป็นปัจจัยบั่นทอนความมุ่งมั่นตั้งใจในการปฏิบัติภาระธุระของคณะพระธรรมจาริกก็หาไม่ พระธรรมจาริกก็ยังคงมุ่งมั่นตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่ จนมีความเจริญก้าวหน้าเป็นลำดับมา ซึ่งครบวาระ ๕๐ ปี ในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ นี้

อย่างไรก็ดี ตลอด ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๓๘-๒๕๕๘) แห่งการปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งประธานคณะพระธรรมจาริก หลวงพ่อสมเด็จฯ ได้อุทิศตนสืบสานงานพระธรรมจาริก โดยพยายามทุ่มเทสรรพกำลังต่างๆ เป็นต้นว่า กำลังกาย

กำลังความคิด สติปัญญา ความสามารถอันจะพึงมีพึงเป็นในทุกๆ ด้าน ปฏิบัติงานตรวจเยี่ยมให้กำลังใจพระธรรมจาริก พร้อมทั้งถวายการอุปถัมภ์สนับสนุนส่งเสริมงานของโครงการพระธรรมจาริก ด้วยดีตลอดมา ถึงแม้ว่า ปัจจุบันหลวงพ่อสมเด็จฯ ได้ลาออกจากตำแหน่งประธานคณะพระธรรมจาริกไปแล้วก็ตาม แต่คุณงามความดีที่หลวงพ่อสมเด็จฯ ได้เมตตามอบไว้ให้แก่โครงการพระธรรมจาริกในด้านต่างๆ นั้น ยังคงปรากฏให้เห็นเป็นรูปธรรม สามารถน้อมนำไปประพฤติปฏิบัติ และจัดพิมพ์เป็นรูปเล่มเพื่อเผยแผ่ประกาศเกียรติคุณและมอบเป็นธรรมบรรณาการแก่พระภิกษุสามเณร ตลอดถึงสาธุชนโดยทั่วไป เนื่องในอภิลักขิตสมัยอายุวัฒนมงคลของเจ้าพระคุณสมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ (ช่วง วรปุญฺญมหาเถร ป.ธ.๙) ผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช ประธานกรรมการมหาเถรสมาคม เจ้าอาวาสวัดปากน้ำ ซึ่งจักเวียนมาบรรจบครบ ๙๐ ปี พรรษา ๗๐ ในวันที่ ๒๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๘ นี้

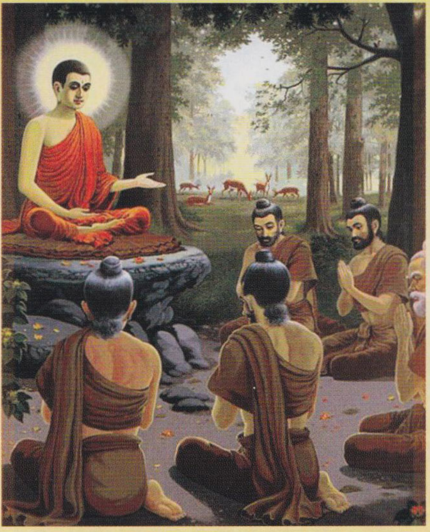
ขอคุณงามความดีอันจะพึงเกิดมีจากธรรมบรรณาการเล่มนี้ พร้อมทั้งบุญบารมีรัศมีกำลังฤทธิ์ของหลวงพ่อวัดปากน้ำ และบุญกุศลจริยาสัมมาปฏิบัติแห่งศีล สมาธิ ปัญญา เป็นต้น ที่หลวงพ่อสมเด็จฯ ได้บำเพ็ญมา จงมารวมกันดลบันดาลประทานพรให้หลวงพ่อสมเด็จฯ ผู้สถิตเป็นร่มโพธิ์ทองของคณะวัดปากน้ำ พระธรรมจาริก ตลอดถึงบรรพชิต และคฤหัสถ์โดยทั่วไป ให้มีสุขภาพอนามัยแข็งแรง ปราศจากโรคาพาธ เจริญงอกงามไพบูลย์ในพระศาสนาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และขอจงเป็นอนุคามินีเพิ่มเติมเสริมบารมีธรรมของหลวงพ่อสมเด็จฯ ให้ไพศาลโดยยิ่งขึ้นไป

พระราชมังคลาจารย์

(พระราชมังคลาจารย์)
ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดปากน้ำ
เลขานุการประธานคณะพระธรรมจาริก
(พ.ศ.๒๕๓๘-๒๕๕๘)
ในนามคณะพระธรรมจาริก และองค์กรภาคีคุณธรรม

สารบัญ

ปฐมบทการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

❖ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงพระธรรมเทศนากัณฑ์แรก “ธัมมจักกัปปวัตนสูตร” โปรดปัญจวัคคีย์ ณ ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน (ภาพ : คำนวน ชานันโท)

การเผยแผ่พระพุทธศาสนา ถือเป็นหัวใจสำคัญของพระพุทธศาสนา ทั้งนี้ ตลอดระยะเวลา ๔๕ ปี ภายหลังที่พระพุทธองค์ทรงตรัสรู้อนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ งานประกาศเผยแผ่ศาสนธรรมคำสั่งสอน ถือเป็นพุทธกิจสำคัญ ที่ทรงจาริกออกไปในที่ต่าง ๆ เพื่อโปรดเวไนยสัตว์ให้ได้บรรลุมรรคผลตามอุปนิสัยสมบัติของแต่ละบุคคล ไม่ว่าจะเป็นคนเข็ญใจทุกข์ยาก หรือเป็นคนมากมีหรือยากจน ทุกคนได้รับผลแห่งอมตธรรมทุกถ้วนหน้า เป็นเวลาสืบมาถึงปัจจุบันกว่า ๒๖๐๐ ปีล่วงแล้ว

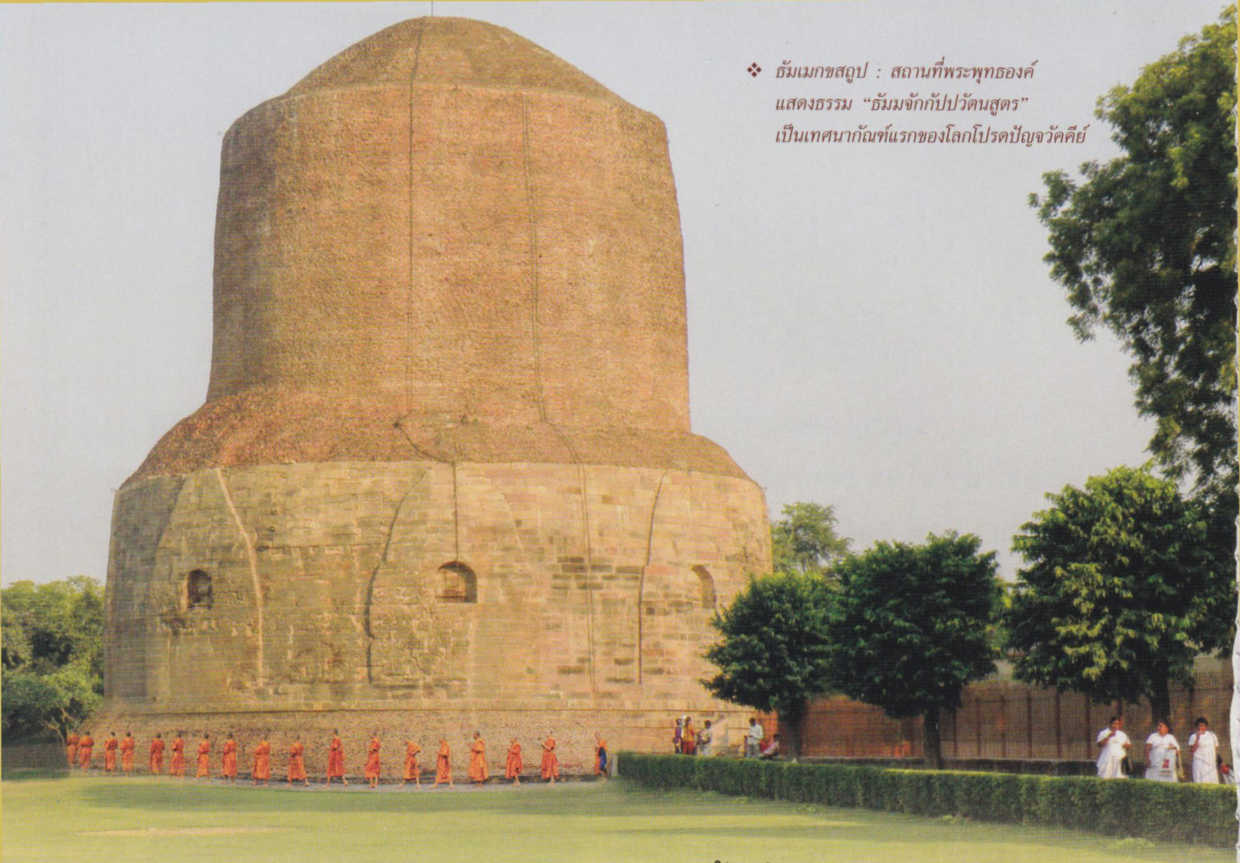
งานเผยแผ่พระพุทธศาสนา จะได้ชื่อว่า **“งานพระธรรมทูต, งานพระธรรมจาริก, หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อปต.), สำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัด, ศูนย์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัด, ศูนย์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาแห่งชาติ, โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕”** ก็ตาม หรือศาสนบุคคลผู้ทำหน้าที่เผยแผ่พุทธศาสนา จะเรียกชื่อว่า **“พระธรรมทูต, พระธรรมกถึก, พระธรรมจาริก, พระวิปัสสนาจารย์, พระนักเทศน์, พระจริยานิเทศ, พระภิกษุที่**

❖ ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน สถานที่บรรลุธรรมเกิดพระสงฆ์องค์แรกในโลก คือ “พระอัญญาโกณฑัญญะ” และเป็นสถานที่ให้อภัยแก่เนื้อทั้งหลาย

❖ ธัมเมกขสถูป : สถานที่พระพุทธองค์แสดงธรรม "ธัมมจักกัปปวัตนสูตร" เป็นเทศนากัณฑ์แรกของโลกโปรดปัญจวัคคีย์

ปฏิบัติงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาในพื้นที่เฉพาะ, พระบัณฑิตเผยแผ่พระพุทธศาสนา" ก็ตาม แม้ชื่อของหน่วยงานและผู้ปฏิบัติงานจะแตกต่างกัน แต่จุดมุ่งหมายสำคัญก็เป็นไปในแนวทางเดียวกัน นั่นคือ การน้อมนำเอาหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า ให้เข้าถึงจิตใจของพุทธศาสนิกชน จนเกิดผลในทางปฏิบัติเช่นเดียวกัน

อย่างไรก็ตาม ปฐมบทแห่งงานจาริกเผยแผ่พระพุทธศาสนามีประวัติมายาวนานแต่ครั้งพุทธกาล โดยพระพุทธเจ้า องค์ปฐมบรมครูผู้เป็นต้นแบบแห่งการส่งสาวกออกประกาศเผยแผ่พระศาสนา นับแต่พรรษาที่ ๑ จนถึงสมัยหลังพุทธกาลมีเหตุการณ์สำคัญดังนี้

พระธรรมทูตในสมัยพุทธกาล

พรรษาที่ ๑ หลังจากที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสรู้และออกประกาศศาสนา จนเกิดมีพระอริยสาวก ๖๐ รูป ได้แก่ พระปัญจวัคคีย์ (๕) และพระยสะ พร้อมสหาย (๕๕) พุทธองค์ (๑) รวมทั้งหมด ๖๑ รูป

พระพุทธองค์ได้ส่งจาริกประกาศศาสนา ทั้งนี้ ทรงแบ่งเส้นทางออกเป็น ๖๑ สายๆ ละรูปโดยพระพุทธองค์เสด็จไปตำบลอุรุเวลาเสนานิคม

พระธรรมทูตในสมัยหลังพุทธกาล

ประมาณ พ.ศ. ๓๓๖ ภายหลังการสังคายนาครั้งที่ ๓ พระธรรมทูตสมัยพระเจ้าอโศกมหาราชได้ส่งพระสมณทูต ๙ สาย ไปประกาศศาสนาในนานาอารยประเทศ และ ๑ ใน ๙ สายนั้น มีคณะพระโสณเถระและพระอุตตรเถระ ถูกส่งมายังดินแดนสุวรรณภูมิ ซึ่งเชื่อกันว่าเป็นดินแดนในเขตประเทศ เป็นต้นว่า ไทย หรือ เมียนม่า ในปัจจุบัน

พระธรรมทูตในสมัยราชธานีของไทย

พ.ศ. ๒๒๔๙ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ ส่งพระสมณทูตไปลังกา ๒ รูป คือ พระอุบาลี และพระอริยมุนี พร้อมคณะสงฆ์ ๑๒ รูป ซึ่งสามเณรสรณังกร ได้ทูลขอให้พระเจ้ากิตติราชสิงหะ ส่งทูตมานิมนต์

พ.ศ. ๒๔๙๙ สมัยรัตนโกสินทร์ ฯพณฯ ศรีเยาวฮาร์ราล เนรูห์ นายกรัฐมนตรีของประเทศอินเดีย เชิญประเทศต่างๆ ที่นับถือพระพุทธศาสนา ไปสร้างวัดของตนในประเทศอินเดีย รัฐบาลไทยจึงสร้างวัดไทยพุทธคยาขึ้น ณ รัฐพิหาร เสร็จแล้ว พ.ศ. ๒๕๐๒ คณะสงฆ์ได้ส่งสมณทูตไป ๕ รูป คือ พระธรรมธีรราชมหามุนี (ธีร์ ปุณฺณโก, สมณศักดิ์ครั้งหลังสุด คือ สมเด็จพระธีรญาณมุนี) วัดจักรวรรดิราชาวาส เป็นหัวหน้าคณะ พร้อมพระภิกษุอีก ๔ รูป เป็นพระอนุจรไปจำพรรษาและปฏิบัติศาสนกิจ

พ.ศ. ๒๕๐๗-๒๕๐๘ งานพระธรรมทูตในประเทศไทยเริ่มพื้นฟูมีรูปแบบขึ้นมาอีกครั้ง และมหาเถรสมาคมมีมติให้เป็นกิจกรรมถาวร โดยตั้งเป็นกองงานพระธรรมทูตขึ้น และเริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๐๙ ปัจจุบันมีพระธรรมทูต รวม ๙ สายทั่วสังฆมณฑล

๗๖ จังหวัด ๘๔๘ อำเภอ ๗,๒๗๖ ตำบล มีพระธรรมทูตทั้งสิ้น จำนวน ๗,๒๗๖ รูป

พ.ศ. ๒๕๑๐-๒๕๑๑ งานพระธรรมทูตสายต่างประเทศ ได้เริ่มดำเนินการไปได้ระยะหนึ่ง แต่ได้ว่างเว้นไปด้วยความจำเป็นบางประการ ต่อมา พ.ศ. ๒๕๓๘ โครงการฝึกอบรมพระธรรมทูตสายต่างประเทศจึงเริ่มดำเนินการขึ้นมาอย่างเป็นทางการ และดำเนินการต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

จากนั้น ก็ขยายตัวไปในประเทศต่าง ๆ เช่น พ.ศ. ๒๕๑๓ เกิดวัดไทยแห่งแรกในสหรัฐอเมริกา โดยชาวไทยในสหรัฐอเมริกาได้นิมนต์พระราชโมลี วัดพระเชตุพน พร้อมคณะไปปฏิบัติหน้าที่เป็นพระธรรมทูต ณ วัดไทยลอสแองเจลิส รัฐแคลิฟอร์เนีย

ปฐมบทโครงการพระธรรมจาริก

ในปี พ.ศ. ๒๕๐๗ นายประสิทธิ์ ดิศวัฒน์ หัวหน้ากองสงเคราะห์ชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์ (เดิม) ได้ลาราชการเข้ารับการบรรพชาอุปสมบทเป็นพระภิกษุอยู่จำพรรษาในระหว่างพรรษา ณ วัดเบญจมบพิตร กรุงเทพมหานคร เมื่อได้รับการศึกษาเล่าเรียนและอบรมด้านจิตใจ ได้เกิดความคิดขึ้นว่าถ้านำเอาพระศาสนธรรมของพระพุทธศาสนาไปเผยแพร่แก่ชาวเขาเผ่าต่าง ๆ คงจะเกิดเป็นประโยชน์ในการปกครองและการพัฒนาเป็นอย่างดี จึงได้นำเอาเรื่อง เข้าปรึกษาหารือกับพระธรรมกิตติโสภณ (สุวรรณ สุวณฺณโชโต ป.ธ.๗, สมณศักดิ์ครั้งหลังสุด คือ สมเด็จพระพุทธชินวงศ์) เจ้าอาวาสวัดเบญจมบพิตรในสมัยนั้น ซึ่งพระธรรมกิตติโสภณ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นหลักการที่ดีมีประโยชน์มาก เพราะนอกจากจะอำนวยประโยชน์ในการประกาศศาสนธรรมของพระพุทธศาสนาให้แพร่หลายแล้ว ยังจะเป็นโอกาสให้พระภิกษุสามเณรได้ใช้เวลาว่างจากการศึกษาเล่าเรียน

(ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานเป็นสมัยปิดภาคฤดูร้อน) ออกจาริกไปปฏิบัติหน้าที่ช่วยเหลือประชาชนตลอดถึงประเทศชาติตามสมควรแก่สมณวิสัยอีกส่วนหนึ่งด้วย

ประการสำคัญ พระธรรมกิตติโสภณ ได้รับมอบหมายหน้าที่จากศูนย์ชุมนุมส่งเสริมวัฒนธรรมอันมีปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เป็นประธานกรรมการอำนวยการให้รับหน้าที่ประธานอนุกรรมการสาขาวัฒนธรรมทางจิตใจอยู่ด้วย จึงได้มอบให้พระศรีวิสุทธิวงศ์ (บุญมา คุณสมฺปนฺโน ป.ธ.๙, สมณศักดิ์ครั้งหลังสุด คือ พระธรรมวโรดม) วัดเบญจมบพิตร ในฐานะเป็นอนุกรรมการสาขาวัฒนธรรมทางจิตใจด้วยผู้หนึ่ง ร่วมประสานงานกับนายประสิทธิ์ ดิศวัฒน์ หัวหน้ากองสงเคราะห์ชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์ ได้ปรึกษาหารือกันวางหลักการเพื่อดำเนินงานเรื่องนี้ในขั้นทดลองขึ้นแล้วนำขึ้นเสนอ กรมประชา-สงเคราะห์ (เดิม) เพื่อพิจารณาอนุมัติหลักการ

❖ สมเด็จพระพุทธชินวงศ์ (สุวรรณ สุวณฺณโชโต ป.ธ.๗) พระมหาเถระผู้สถาปนาโครงการพระธรรมจาริก องค์ปฐมประธานคณะพระธรรมจาริก

❖ วันที่ ๖ เมษายน พ.ศ. ๒๕๐๘ คณะพระธรรมจาริก นำโดยพระราชเวที (สมณศักดิ์ในขณะนั้นปัจจุบันคือเจ้าพระคุณสมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์) เป็นหัวหน้าคณะได้นำพระธรรมจาริกออกปฏิบัติการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามหมู่บ้านชาวเขาทับเบิก และหมู่บ้านชาวเขาเผ่าแม้วป่ายาบ อ.หล่มเก่า จ.เพชรบูรณ์ ผลจากการปฏิบัติงานมีชาวเขาเผ่าแม้ว ๔ ครอบครัว ยินยอมให้บุตรชายของตนเข้าบรรพชา รวม ๔ รูป

ภายหลังได้รับความเห็นชอบจากกรมประชาสงเคราะห์ (เดิม) แล้วได้เดินทางตรงไปตรวจเยี่ยมหมู่บ้านชาวเขาเผ่าแม้วที่นิคมสร้างตนเองสงเคราะห์ชาวเขา จังหวัดเพชรบูรณ์ พิษณุโลก และเลย และที่หมู่บ้านแม้วทับเบิก หมู่บ้านแม้วป่ายาบ อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อศึกษาหาข้อมูลต่างๆ แล้วนำมาประมวลร่างเป็นโครงการเพื่อใช้ดำเนินงานขั้นทดลอง ในปี ๒๕๐๘ โดยตกลงกันตั้งชื่อพระภิกษุที่ออกไปปฏิบัติงานนี้ว่า **“พระธรรมจาริก”** ทั้งนี้เพื่อให้ต้องตามพุทธภาษิตที่พระพุทธองค์ได้ตรัสแก่พระสาวกรุ่นแรกก่อนส่งไปประกาศพระศาสนาว่า “จรถ ภิกขฺ เว จาริกํ พหุชนหิตาย พหุชนสุขาย โลกานุกมฺปาย ฯเปฯ เทเสถ ธมฺมํ” เป็นอาทิแปลว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลาย จงจาริกท่องเที่ยวไป จงแสดงธรรมเพื่อประโยชน์ เพื่อความสุขแก่คนหมู่มาก เพื่ออนุเคราะห์แก่ชาวโลก” ดังนี้เป็นต้น

งานพระธรรมจาริก จึงปรากฏขึ้นต่อสาธารณชนในการจัดอาราธนาพระธรรมจาริกรุ่นแรก ไปเผยแพร่พระพุทธศาสนาแก่

ชาวเขาเผ่าต่างๆ ทางภาคเหนือในปี ๒๕๐๘ นั้น พระธรรมกิตติโสภณ ร่วมกับกรมประชาสงเคราะห์ได้อาราธนาพระราชาคณะ พระครูสัญญาบัตรและพระเถระที่มีอายุพรรษาสมควรเป็นหัวหน้าพระธรรมจาริก ๑๐ สายๆ ละ ๑ รูป

- พระภิกษุผู้ชำนาญวิปัสสนาธุระ ๑๐ รูป
- พระผู้ชำนาญคันถธุระเป็นเปรียญเอก ๑๐ รูป
- พระเปรียญหรือพระนักธรรม หรือพระที่เคยไปมาหาสู่คุ้นเคยหรือพูดภาษาชาวเขาเผ่าต่างๆ ได้อีก ๒๐ รูป รวมทั้งหมด ๕๐ รูป

ทั้งนี้ ได้แบ่งเป็นกลุ่มๆ ละ ๔ รูป จัดส่งไปเผยแพร่พระพุทธศาสนาแก่ชาวเขาเผ่าต่างๆ รวม ๖ เผ่า คือ แม้ว เย้า มูเซอ ลีซอ อีก้อ และกะเหรี่ยง รวม ๑๐ หมู่บ้าน ในระยะเวลา ๑ เดือนครึ่ง ตามสถานที่ต่างๆ ในจังหวัดภาคเหนือรวม ๕ จังหวัด คือ จังหวัดตาก เชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน และเพชรบูรณ์

จากการดำเนินการนำร่องในปี ๒๕๐๘ นั้นมีผลทำให้ชาวเขาเผ่าต่างๆ รวม ๑๐ หมู่บ้านประมาณ ๕,๐๐๐ คน ที่รู้จักกราบไหว้พระทำบุญตักบาตร และเข้าร่วมพิธีปฏิญาณตนเป็นพุทธมามกะ ประมาณ ๘๐๐ คน และได้ส่งบุตรหลานของตนเข้าบรรพชาเป็นสามเณร รวม ๑๒ รูป

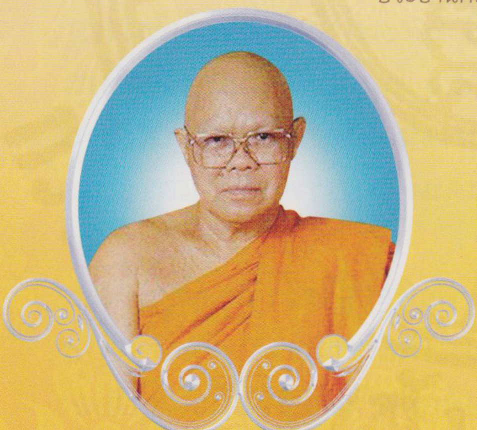
ผลสำเร็จจากการทดลองครั้งนี้ พอพิสูจน์ได้ว่าพระพุทธศาสนาสามารถเข้ากันได้กับขนบธรรมเนียมประเพณีชาวเขา เพราะพระพุทธศาสนาไม่กีดกันศาสนาอื่นและไม่บังคับกีดกันการนับถือผีสางของชาวเขา นับได้ว่าเป็นนิมิตหมายอันดีสำหรับพระพุทธศาสนาที่จะเผยแผ่ขยายอำนวยประโยชน์โสตถิผลแก่ประชาชนได้อย่างกว้างใหญ่ไพศาลสืบไป

โครงสร้างผู้บริหารคณะพระธรรมจาริก

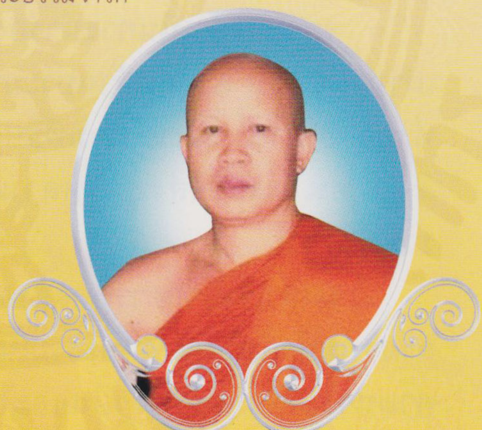
(ชุดแรก เมื่อแรกเข้ารับตำแหน่งประธานคณะพระธรรมจาริก พ.ศ.๒๕๓๘)

สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ (ช่วง วรปุญฺโญ ป.ธ.๙)
วัดปากน้ำ เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร
ประธานคณะพระธรรมจาริก

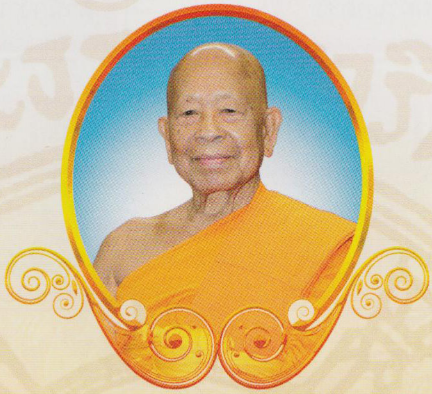
พระธรรมวโรดม (บุญมา คุณสมฺปนฺโน ป.ธ.๙)
วัดเบญจมบพิตร เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร
รองประธานคณะพระธรรมจาริก

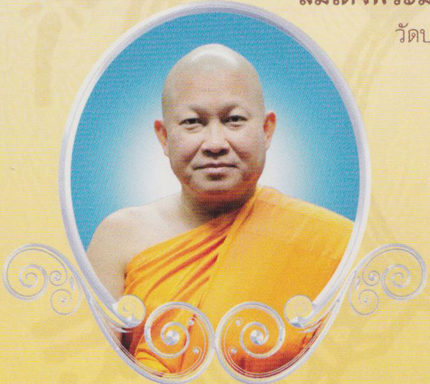
พระเมธีปริยัตยาภรณ์ (บุญชุม อคฺคธมฺโม ป.ธ.๙)
วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม กรุงเทพมหานคร
เลขานุการประธานคณะพระธรรมจาริก

โครงสร้างผู้บริหารคณะพระธรรมจาริก

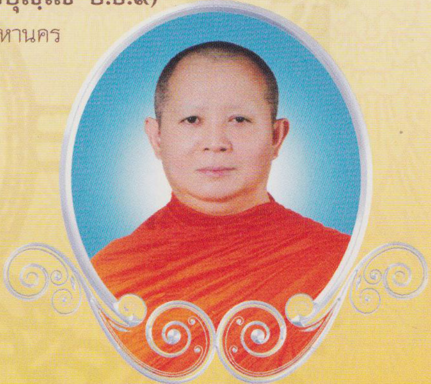
(ชุดสุดท้าย ก่อนการลาออกจากตำแหน่งประธานคณะพระธรรมจาริก พ.ศ.๒๕๕๘)

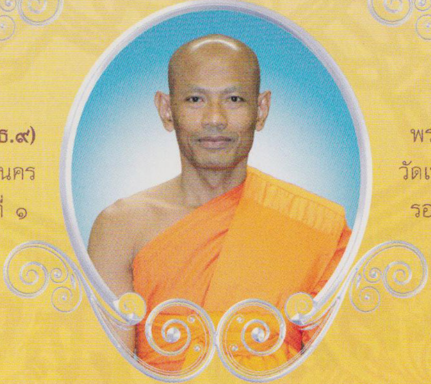
สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ (ช่วง วรปุญฺโญ ป.ธ.๙)
วัดปากน้ำ เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร
ประธานคณะพระธรรมจาริก

พระพรหมโมลี (สุชาติ ธมฺมรตโน ป.ธ.๙)
วัดปากน้ำ เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร
รองประธานคณะพระธรรมจาริก รูปที่ ๑

พระเทพกิตติเวที (ฉ่ำ ปุญฺญชโย ป.ธ.๙)
วัดเบญจมบพิตร เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร
รองประธานคณะพระธรรมจาริก รูปที่ ๒

พระราชมังคลาจารย์ (พุ่ม อคฺคธมฺโม ป.ธ.๔, น.ธ.เอก)
วัดปากน้ำ เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร
เลขานุการประธานคณะพระธรรมจาริก

โครงสร้างองค์กรคณะพระธรรมจาริก

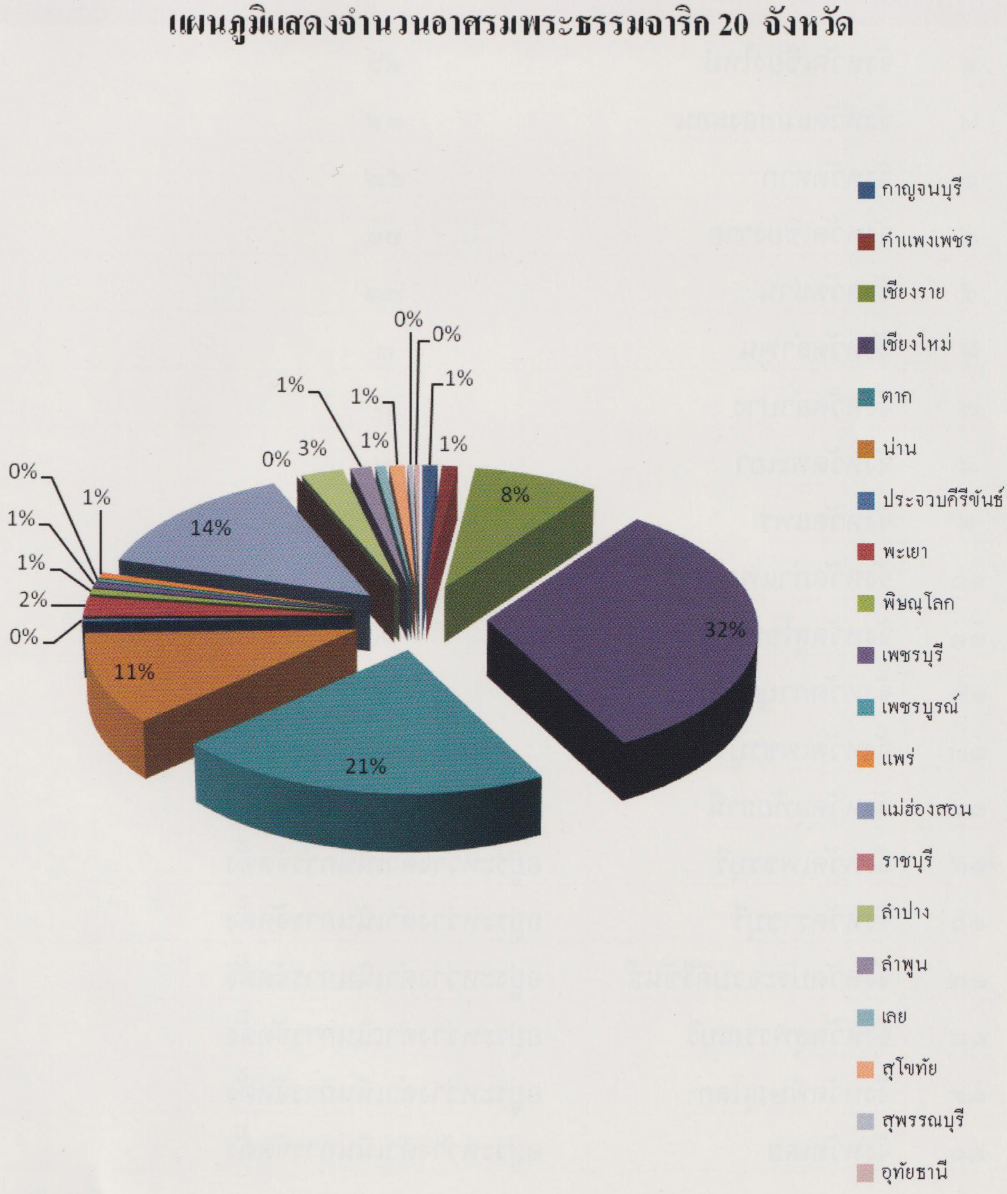
แผนที่แสดงพื้นที่ตั้งอาศรมพระธรรมจาริก
ในสมัยของเจ้าพระคุณสมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์

ตารางแสดงการจำแนก
จำนวนอาศรมพระธรรมจาริกและประชากรชาวเขา

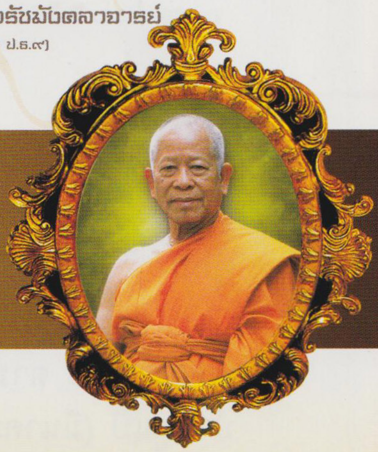
ลำดับที่	จังหวัด	อาศรมพระธรรมจาริก (แห่ง)	ประชากร (คน)
๑	จังหวัดกาญจนบุรี	๓	๑,๔๐๖
๒	จังหวัดกำแพงเพชร	๓	๑,๑๒๙
๓	จังหวัดเชียงราย	๒๔	๕,๐๙๒
๔	จังหวัดเชียงใหม่	๙๖	๔๐,๙๑๘
๕	จังหวัดตาก	๖๓	๓๒,๗๐๗
๖	จังหวัดน่าน	๓๓	๑๗,๒๘๐
๗	จังหวัดประจวบคีรีขันธ์	๑	๕๓๐
๘	จังหวัดพะเยา	๗	๔,๙๗๖
๙	จังหวัดพิษณุโลก	๒	๑,๘๐๒
๑๐	จังหวัดเพชรบุรี	๒	๕๗๔
๑๑	จังหวัดเพชรบูรณ์	๑	๑๑,๙๑๒
๑๒	จังหวัดแพร่	๒	๑,๒๗๔
๑๓	จังหวัดแม่ฮ่องสอน	๔๒	๘,๗๕๕
๑๔	จังหวัดราชบุรี	๐	๐
๑๕	จังหวัดลำปาง	๘	๓,๐๓๘
๑๖	จังหวัดลำพูน	๔	๑,๗๘๙
๑๗	จังหวัดเลย	๒	๑,๕๓๗
๑๘	จังหวัดสุโขทัย	๓	๒,๐๒๐
๑๙	จังหวัดสุพรรณบุรี	๑	๒๑๖
๒๐	จังหวัดอุทัยธานี	๑	๔๗๒
	รวม	**๒๙๘**	**๑๓๗,๔๒๗**

แผนภูมิวงกลม
แสดงจำนวนอาศรมพระธรรมจาริก ๒๐ จังหวัด

บัญชีรายชื่ออาศรมพระธรรมจาริก
แบ่งตามจังหวัดต่างๆ รวม ๒๐ จังหวัด

สรุป ๒๐ จังหวัด			
ลำดับที่	จังหวัด	จำนวนอาศรมฯ	คิดเป็นร้อยละ
๑	จังหวัดเชียงใหม่	๙๖	
๒	จังหวัดแม่ฮ่องสอน	๓๙	
๓	จังหวัดตาก	๕๗	
๔	จังหวัดเชียงราย	๒๐	
๕	จังหวัดน่าน	๒๘	
๖	จังหวัดลำพูน	๓	
๗	จังหวัดลำปาง	๗	
๘	จังหวัดพะเยา	๗	
๙	จังหวัดแพร่	๒	
๑๐	จังหวัดกำแพงเพชร	๒	
๑๑	จังหวัดสุโขทัย	๓	
๑๒	จังหวัดกาญจนบุรี	๒	
๑๓	จังหวัดเพชรบูรณ์	๑	
๑๔	จังหวัดอุทัยธานี	อยู่ระหว่างดำเนินการจัดตั้ง	
๑๕	จังหวัดเพชรบุรี	อยู่ระหว่างดำเนินการจัดตั้ง	
๑๖	จังหวัดราชบุรี	อยู่ระหว่างดำเนินการจัดตั้ง	
๑๗	จังหวัดประจวบคีรีขันธ์	อยู่ระหว่างดำเนินการจัดตั้ง	
๑๘	จังหวัดสุพรรณบุรี	อยู่ระหว่างดำเนินการจัดตั้ง	
๑๙	จังหวัดพิษณุโลก	อยู่ระหว่างดำเนินการจัดตั้ง	
๒๐	จังหวัดเลย	อยู่ระหว่างดำเนินการจัดตั้ง	
	รวม	**๒๖๗**	๑๐๐

เจ้าพระคุณสมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์
กับงาน ๖ ด้าน ในตำแหน่งประธานคณะพระธรรมจาริก

๑. งานด้านการปกครองพระธรรมจาริก

เจ้าพระคุณสมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ ปกครองดูแลอาศรมพระธรรมจาริกระยะเวลา ๒๐ ปี ที่ผ่านมา ครอบคลุมไปถึง ๒๐ จังหวัด ประกอบด้วยกาญจนบุรี กำแพงเพชร เชียงราย เชียงใหม่ ตาก น่าน ประจวบคีรีขันธ์ พะเยา พิษณุโลก เพชรบุรี เพชรบูรณ์ แพร่ แม่ฮ่องสอน ราชบุรี ลำปาง ลำพูน เลย สุโขทัย สุพรรณบุรี อาศรมพระธรรมจาริกทั้ง ๓๐๖ แห่ง

๒. งานด้านการศึกษา

เจ้าพระคุณสมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ เป็นประธานในการประทานทุนการศึกษาแก่นักเรียน นิสิต นักศึกษา ของมูลนิธิเผยแพร่พระพุทธศาสนาแก่ชนถิ่นกันดารในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระศรีนครินทรา ในแต่ละปีมีจำนวนกว่า ๑,๐๐๐ ทุน

๓. งานด้านการเผยแผ่

เมตตาเดินทางมาเป็นองค์ประธานในการประชุมปฐมนิเทศคณะพระธรรมจาริก ตลอดระยะเวลากว่า ๒๐ ปี ที่ผ่านมา ได้ประทานแนวทางการเผยแผ่พระพุทธศาสนา แก่คณะพระธรรมจาริก แก่นนำชาวพุทธ และแกนนำยุวพุทธ และได้เดินทางไปตามดอยต่างๆ เพื่อเป็นองค์ประธานในการแสดงตนเป็นพุทธมามกะ แก่พี่น้องชาวไทย

ภูเขา ไม่จำนวนกว่า ๑๐,๐๐๐ ครอบครัว พร้อมทั้ง เมตตาให้นาคชาวเขาเข้าถวายกราบสักการะ กราบลาบรรพชาอุปสมบท เป็นประจำทุกปี

นอกจากนี้ ยังเมตตาเดินทางไปเป็นประธานงานแสดงตนเป็นพุทธมามกะ ตามอาศรมต่างๆ เป็นต้นว่า อาศรมพระธรรมจาริกบ้านปูแป้ (มีนาคม ๒๕๔๐), อาศรมพระธรรมจาริกบ้านป่าโหย่วีโจ, อาศรมพระธรรมจาริกบ้านต่อปล้าคี, อาศรมพระธรรมจาริกบ้านแม่ระเมิง, อาศรมพระธรรมจาริกบ้านแม่สลิดหลวง, อาศรมพระธรรมจาริกบ้านดอยมูเซอ (มีนาคม ๒๕๔๐), อาศรมพระธรรมจาริกบ้านต้นลุง, อาศรมพระธรรมจาริกบ้านปง (๑๐ มิถุนายน ๒๕๕๑)

อาศรมพระธรรมจาริกบ้านห้วยวังหลวง, อาศรมพระธรรมจาริกบ้านคอดยาว, อาศรมพระธรรมจาริกบ้านธรรมจาริก, อาศรมพระธรรมจาริกบ้านสบมาง, อาศรมพระธรรมจาริกบ้านเข็กน้อย และอาศรมพระธรรมจาริกวัดศรีโสดา

๔. ด้านสาธารณสงเคราะห์ สาธารณูปการ

- มอบทุนทรัพย์สำหรับเป็นค่าบูรณปฏิสังขรณ์อาศรมพระธรรมจาริก ไม่ต่ำกว่า ๑๐๐ แห่ง เป็นเงินไม่ต่ำกว่า ๓ ล้านบาท
- มอบทุนทรัพย์เพื่อสร้างอาคารในศูนย์อบรมพระพุทธศาสนาแก่พระภิกษุสามเณรชาวเขา จำนวนกว่า ๓ ล้านบาท
- มอบทุนทรัพย์เพื่อสร้างอาคารเรียนโรงเรียนธรรมจาริกอุปถัมภ์ ๑ จำนวนเงิน ๓ แสนบาท
- มอบทุนทรัพย์สำหรับจัดซื้อเครื่องโซล่าเซลล์ให้แก่อาศรมพระธรรมจาริกในที่ต่าง ๆ

❖ มอบทุนทรัพย์ในการจัดทำย่ามและตาลปัตรถวายคณะพระธรรมจาริกที่มาร่วมประชุมปฐมนิเทศเป็นประจำทุกปี

❖ มอบทุนทรัพย์จำนวน ๒ ล้านบาท ในการก่อสร้างเจดีย์ศรีธรรมจาริก ณ อาศรมพระธรรมจาริกบ้านธรรมจาริก

❖ มอบทุนทรัพย์สำหรับสร้างศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในอาศรมพระธรรมจาริก จำนวน ๑๐ แห่ง เป็นต้นว่า อาศรมพระธรรมจาริกบ้านดอยมูเซอ, อาศรมพระธรรมจาริกบ้านม้งเก้าหลัง, อาศรมพระธรรมจาริกห้วยกุ๊บกั๊บ, อาศรมพระธรรมจาริกบ้านขุนแม่รวม, อาศรมพระธรรมจาริกบ้านหนองเต๋า, อาศรมพระธรรมจาริกบ้านประชาภักดี, อาศรมพระธรรมจาริกบ้านม่อนเงาะ, อาศรมพระธรรมจาริกบ้านแม่กองแป และอาศรมพระธรรมจาริกบ้านแม่สลิดหลวง

❖ มอบทุนทรัพย์สำหรับจัดซื้ออุปกรณ์การเผยแผ่และซ่อมแซม

พ.ศ. ๒๕๓๗

อาศรมพระธรรมจาริกบ้านดอยยาว	๑๕,๐๐๐	บาท
อาศรมพระธรรมจาริกบ้านสันติสุข	๑๐,๐๐๐	บาท
อาศรมพระธรรมจาริกบ้านร่วมจิต	๑๕,๐๐๐	บาท
อาศรมพระธรรมจาริกบ้านยางคำนุ	๑๐,๐๐๐	บาท
อาศรมพระธรรมจาริกบ้านป่าไร่หลวง	๑๐,๐๐๐	บาท

ประมวลภาพการปฏิบัติหน้าที่ประธานคณะพระธรรมจาริก

❖ ชาวไทยภูเขาเมื่อเลื่อมใสศรัทธาหันมานับถือพระพุทธศาสนา ก็ปฏิบัติตนเป็นพุทธมามกะที่ดี มีการรักษาศีล ฟังธรรมโอวาทอยู่เสมอ

❖ หลวงพ่อสมเด็จฯ ให้ศีล,โอวาท และมอบพระพุทธรูปแก่ชาวไทยภูเขา เพื่อไว้บูชาประจำบ้าน

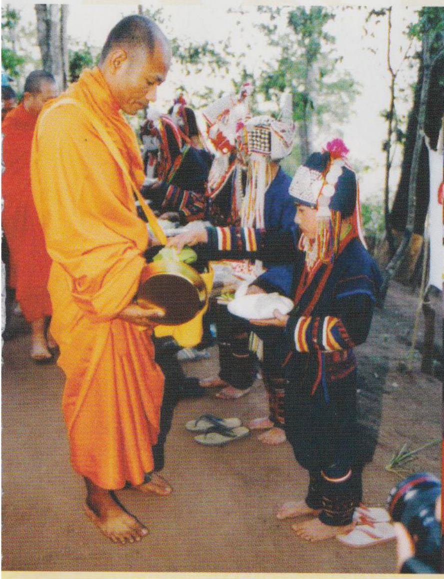
❖ หลวงพ่อเจ้าพระคุณสมเด็จฯ เมตตาเป็นประธานในพิธีแสดงตนเป็นพุทธมามกะของชาวไทยภูเขาเผ่าม้ง จำนวน ๓๖๐ ครอบครัว ณ โรงเรียนบ้านเข็กน้อย ต.เข็กน้อย อ.เขาค้อ จ.เพชรบูรณ์ (๑๑ มกราคม ๒๕๔๙)

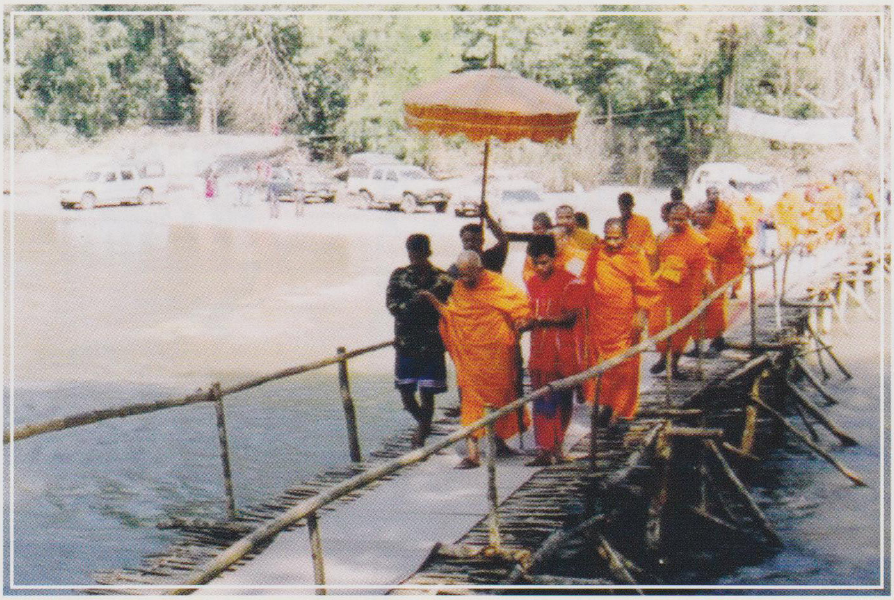

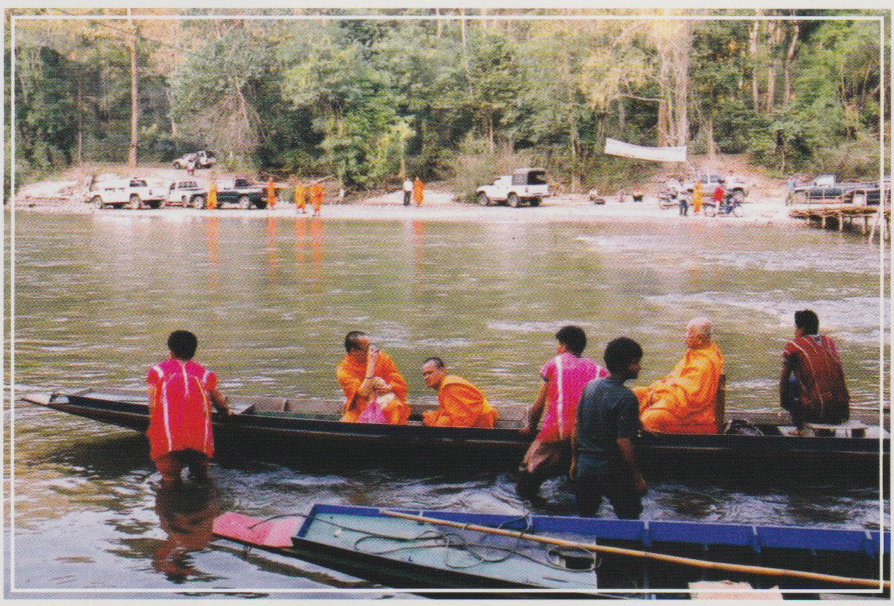

❖ การทำบุญตักบาตรเป็นกิจวัตรสำคัญประจำวันอย่างหนึ่งของชาวไทยภูเขา

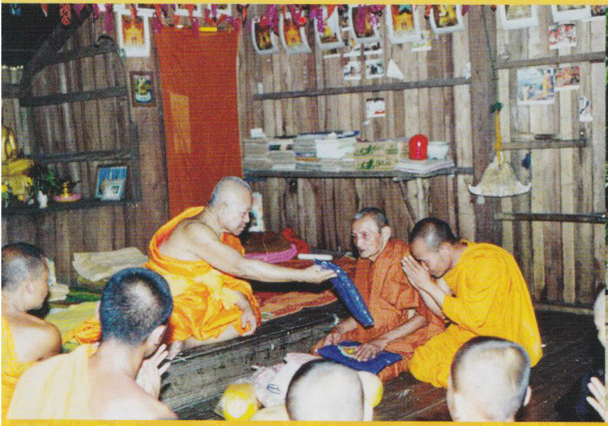

❖ แม้การเดินทางจะลำบากเพียงไหน แต่ด้วยใจที่มุ่งมั่นของหลวงพ่อสมเด็จฯ ที่ต้องการจะไปเยี่ยมให้กำลังใจ พระธรรมจาริก และชาวไทยภูเขาตามอาศรมต่างๆ นั้น การทั้งปวงจะเร็จไปด้วยจิตใจที่เมตตา

❖ หลวงพ่อสมเด็จฯ เมตตาเยี่ยมและถวายของแก่พระธรรมจาริก พร้อมทั้ง มอบเสื้อผ้าห่มให้แก่เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่

❖ หลวงพ่อเจ้าพระคุณสมเด็จฯ ตรวจเยี่ยมการปฏิบัติงาน และเป็นประธานเปิดถนนพุทธวิถี ซึ่งพระปลัดดำริห์ อิทฺธิมนฺโต ปัจจุบัน คือ พระพิศาลประชานาถ เป็นพระธรรมจาริก ร่วมกับชาวบ้านช่วยกันดำเนินการเป็นระยะทาง ๕๗ กิโลเมตร จากหมู่บ้านต้อปร้าคี หมู่ที่ ๔ ต.แม่สอง อ.ท่าสองยาง จ.ตาก ถึงบ้านแม่ตื่น ต.แม่ตื่น อ.อมก๋อย จ.เชียงใหม่ เมื่อวันที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๔๕

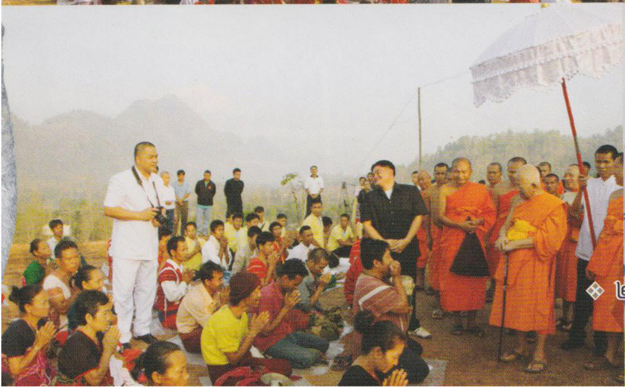

❖ หลวงพ่อสมเด็จฯ เมตตาเป็นประธานในการฉลองถนนพุทธวิถี

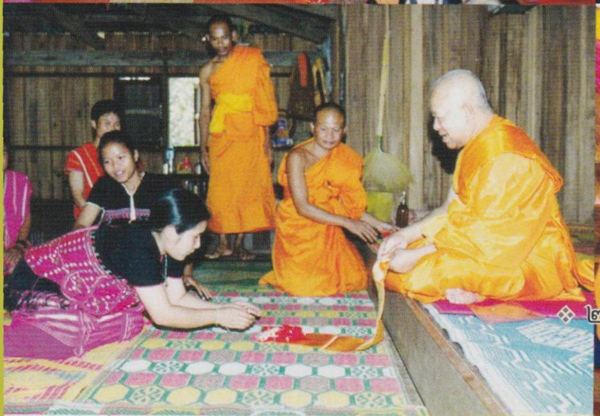

พิธีแสดงตนเป็นพุทธมามกะ ณ วัดธรรมจาริก บ้านแม่ระเมิง
วันที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๕๕ ตำบลแม่สอง อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก
จำนวน ๓๓๓ คน

พิธีมอบเสื้อผ้าและผ้าห่มกันหนาว
โดย
เจ้าประคุณสมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์
คณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช, เจ้าคณะใหญ่หนเหนือ

❖ นับเป็นความเลื่อมใสศรัทธาของชาวไทยภูเขาที่มีต่อพระมหาเถระที่ตนเลื่อมใสศรัทธา ถ้าได้มีโอกาสอุปัฏฐากรับใช้แบกหาม หรือนอนเป็นสะพานให้ก้าวเดินผ่าน ถือเป็นบุญกุศลของตนอย่างยิ่งใหญ่ไพศาล

❖ หลวงพ่อเจ้าพระคุณสมเด็จฯ เป็นประธานในการประชุมปฐมนิเทศพระธรรมจาริกและงานสัมมนาทางวิชาการ, ฉลองโครงการพระธรรมจาริกครบ ๔๕ ปี ณ ห้องประชุมอาคาร ๑๐๐ ปี สมเด็จพระศรีนครินทร์ วันที่ ๒๔-๒๖ มีนาคม ๒๕๕๓ ณ วัดศรีโสดา จ.เชียงใหม่

❖ หลวงพ่อเจ้าพระคุณสมเด็จฯ เมตตาประทานโอวาทแก่คณะสงฆ์และสาธุชน

❖ หลวงพ่อเจ้าพระคุณสมเด็จฯ เมตตามอบโล่เกียรติคุณแก่คณะสงฆ์
และสาธุชนทั้งหลายผู้สนับสนุนโครงการพระธรรมจาริก

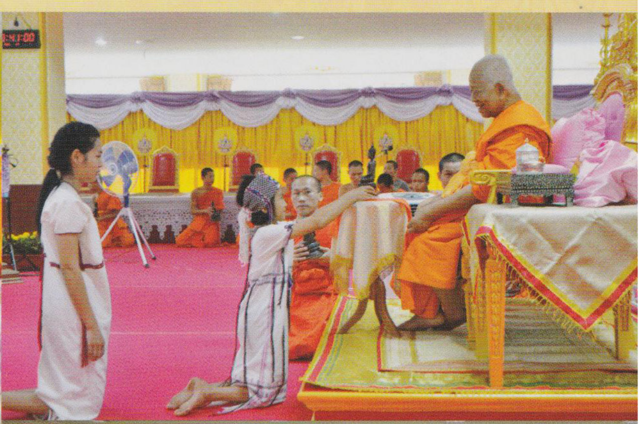
❖ เมตตามอบทุนการศึกษาแก่เยาวชนชาวไทยภูเขา

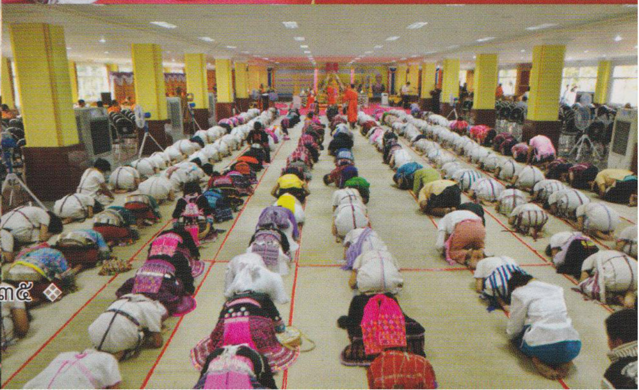

❖ หลวงพ่อสมเด็จฯ เมตตาเป็นประธานในงานมหกรรมชุมนุมยุวพุทธธรรมจาริก และแกนนำพื้นที่สูง ประจำปี

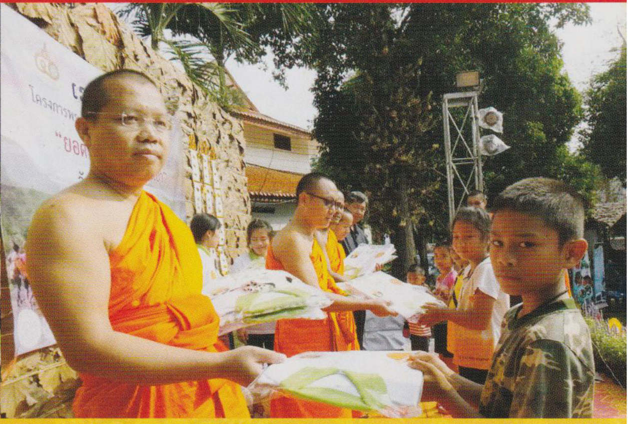

ระหว่างวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๗

เวทีเสวนา
"ยอดนักบุญ แห่งขุนเขา"

การปฏิบัติศาสนกิจ
เจ้าพระคุณสมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์

คณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช กรรมการมหาเถรสมาคม เจ้าคณะใหญ่หนเหนือ

แม่กองบาลีสนามหลวง ประธานคณะพระธรรมจาริก

เจ้าอาวาสวัดปากน้ำ เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร

ปฏิบัติศาสนกิจในพื้นที่จังหวัดน่าน

ระหว่างวันที่ ๑๘-๒๒ เดือน มีนาคม ๒๕๕๒

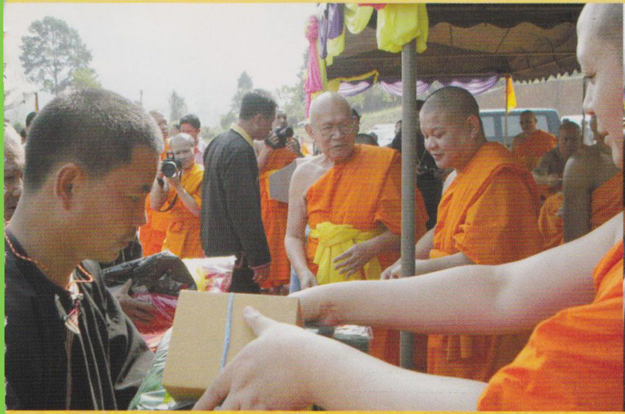

❖ ในระหว่างวันที่ ๑๘-๒๒ มีนาคม ๒๕๕๒ เจ้าพระคุณสมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ (ช่วง วรปุญฺญ มหาเถร ป.ธ.๙) พร้อมคณะเมตตาเดินทางไป ตรวจสถานที่ก่อสร้างวัดพุทธานุภาพ และเยี่ยมชาวบ้านสันเจริญ ต.ผาทอง อ.ท่าวังผา จ.น่าน ซึ่งเป็นชาวเขาเผ่าเมี่ยน (เย้า) จำนวน ๑๐๕ ครอบครัว โดยมีนายสมศักดิ์ สุวรรณสุจริต ผู้ว่าราชการจังหวัดน่าน, อ.ชุมพล วิชา ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านสันเจริญ, นายวีรุฒน์ แซ่จ่าว ผู้ใหญ่บ้านสันเจริญ และชาวจังหวัดน่านในพื้นที่ใกล้เคียงถวายการต้อนรับ

❖ หลวงพ่อเจ้าพระคุณสมเด็จฯ พร้อมคณะ ได้เมตตามอบถุงยังชีพ เครื่องอุปโภค บริโภค เช่น ข้าวสาร บะหมี่กึ่งสำเร็จรูป ไข่เค็มไชยา ผ้าห่ม พระเครื่องวัตถุมงคล ฯลฯ แก่ประชาชนเผ่าเมี้ยน คณะเจ้าหน้าที่ที่มาร่วมในงาน นำโดย นายสมศักดิ์ สุวรรณสุจริต ผู้ว่าราชการจังหวัดน่าน นายสุรพล เทียนสุด นายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองน่าน คณะครูศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) เป็นต้น

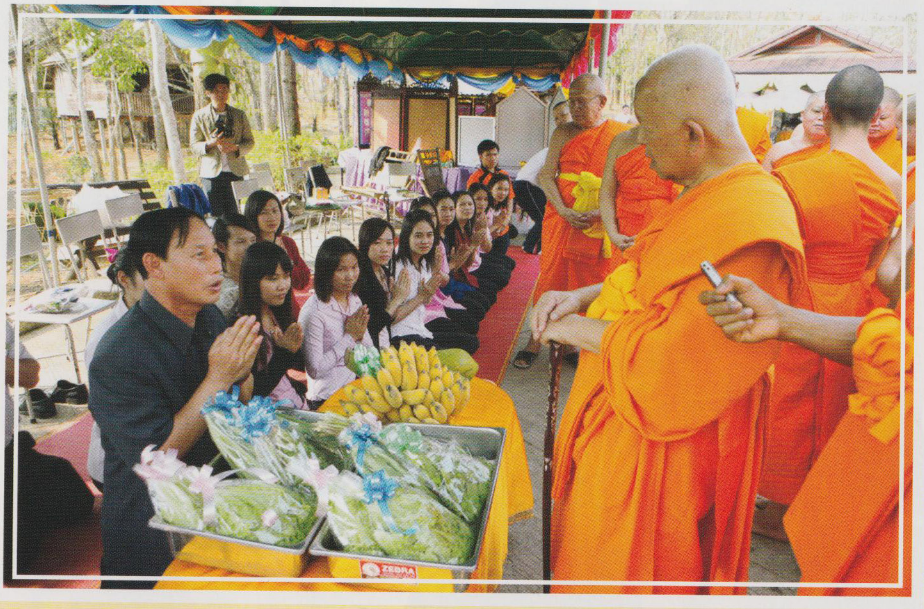

❖ หลวงพ่อเจ้าพระคุณสมเด็จฯ เมตตาประกอบพิธีวางผ้าบังสุกุล อุทิศส่วนบุญส่วนกุศลแด่วีรชนผู้ล่วงลับ ณ อนุสาวรีย์ ๑๗ ทหารกล้า บ้านห้วยโก๋น อ.เฉลิมพระเกียรติ จ.น่าน

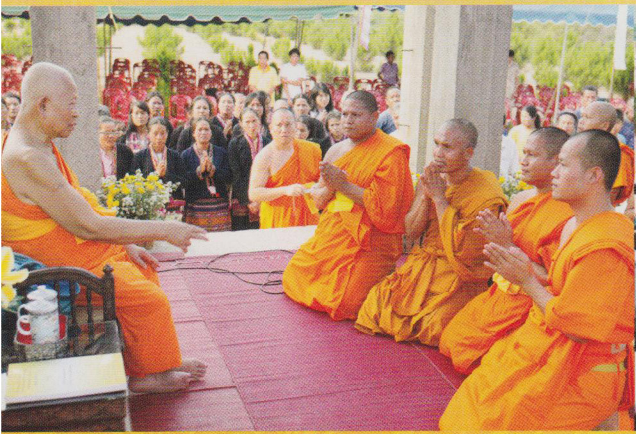

❖ ก่อนเดินทางกลับหลวงพ่อเจ้าพระคุณสมเด็จฯ ได้เยี่ยมชมผลผลิตจากเกษตรกรรม ที่ปลอดสารพิษ ที่ปลูกด้วยชาวห้วยโก๋น

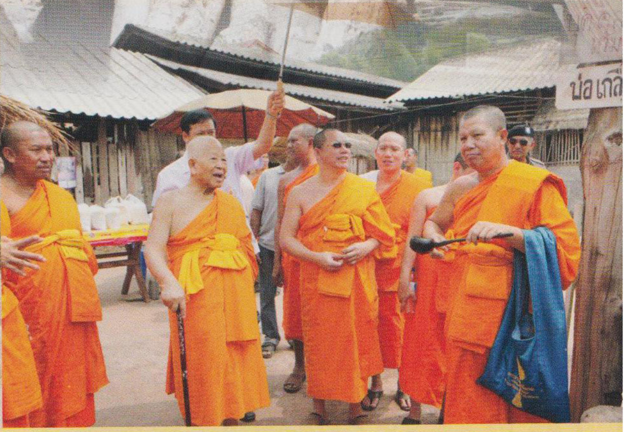
❖ หลวงพ่อเจ้าพระคุณสมเด็จฯ พร้อมคณะ ได้เดินทางไปเยี่ยม และมอบถุงยังชีพ เครื่องอุปโภคบริโภค แก่คณะสงฆ์ คณะครู นักเรียน ศรัทธาประชาชน ณ อาศรมพระธรรมจาริกบ้านใหม่ไชยธงรัตน์ ต.ห้วยโก๋น อ.เฉลิมพระเกียรติ, โครงการหลวงวัดโป่งคำ อ.สันติสุข, วัดห้วยซ้อ อ.แม่จริม, วัดบ่อหลวง อ.บ่อเกลือ และอาศรมพระธรรมจาริกบ้านสบมาง ต.ภูฟ้า อ.บ่อเกลือ จ.น่าน

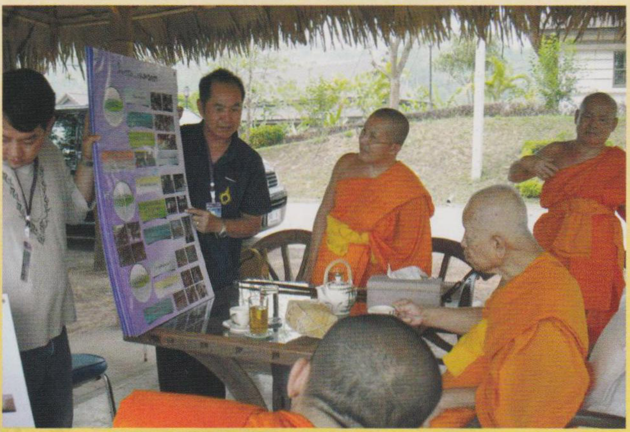
❖ เยี่ยมชมการผลิตเกลือ จากบ่อเกลือสินเธาว์โบราณ ณ บ้านบ่อหลวง ต.บ่อเกลือใต้ อ.บ่อเกลือ จ.น่าน

❖ เปิดป้ายศูนย์ประสานงานพระธรรมจาริกอำเภอแม่จริม ณ วัดห้วยซ้อ ต.หมอเมือง อ.แม่จริม จ.น่าน

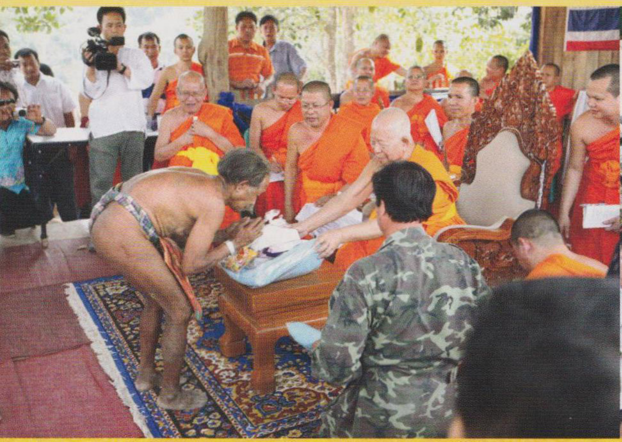
❖ หลวงพ่อเจ้าพระคุณสมเด็จฯ เยี่ยมชมศูนย์ภูฟ้าพัฒนา ซึ่งเป็นพื้นที่ทรงงานของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีพื้นที่กว่า ๒,๐๐๐ ไร่ โดยคณะเจ้าหน้าที่ มีคุณนุวงศ์ สิทธิวงศ์ ผู้ช่วยหัวหน้าศูนย์ภูฟ้าพัฒนา เป็นต้น ถวายการต้อนรับ

❖ เจ้าพระคุณสมเด็จฯ พร้อมด้วยคณะออกเดินทางไปเยี่ยมชมกิจกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิต "ชนเผ่ามลาบรี" (ตองเหลือง) ณ บ้านห้วยหยวก ต.แม่ขนิง อ.เวียงสา จ.น่าน เป็นโครงการที่สนองตอบแนวพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี"

เรามีความเคารพในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระองค์ทรงเป็นองค์อัครศาสนูปถัมภก พระองค์เป็นผู้ชลอยอยกพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติไทย เราทุกคนรักประเทศไทย รักพระพุทธศาสนา มีคติธรรมประจำใจ คือ "เราเป็นคนไทย จิตใจบริสุทธิ์ พุทธศาสน์มั่นคง ดำรงภูมิพล" ให้ถือปฏิบัติอย่างนี้แล้วเราจะมีความสุข ความเจริญในชีวิต..."

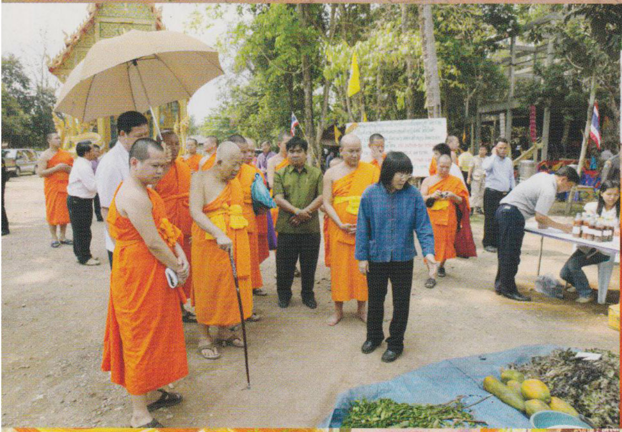
❖ วันรุ่งขึ้นก่อนเดินทางกลับ หลวงพ่อเจ้าพระคุณสมเด็จเมตตามอบผ้าห่มเครื่องอุปโภคบริโภคแก่เจ้าหน้าที่และชนเผ่ามลาบรี (ตองเหลือง) กว่า ๕๐ คน

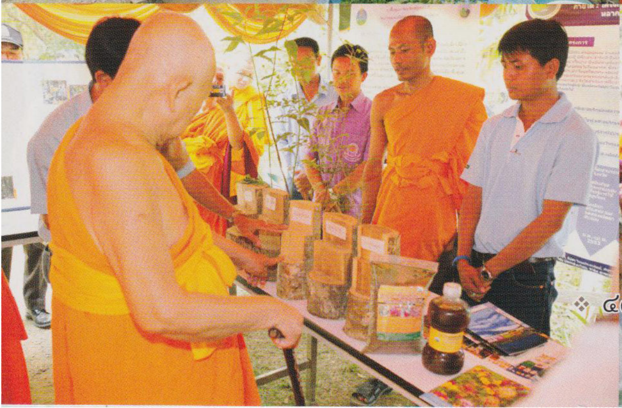

❖ หลวงพ่อเจ้าพระคุณสมเด็จฯ เมตตาถ่ายภาพร่วมกับคณะสงฆ์ และเจ้าหน้าที่ศูนย์ภูฟ้าพัฒนา

❖ หลวงพ่อสมเด็จฯ เมตตาถ่ายภาพกับพระราชมังคลาจารย์ เลขานุการประธานคณะพระธรรมจาริก ทั้งนี้ เพราะทุกครั้งเมื่อหลวงพ่อสมเด็จฯ ติดศาสนกิจ ไม่สามารถออกไปเยี่ยมพระธรรมจาริก และชาวไทยภูเขาได้ ก็ได้อาศัยเลขาฯ เป็นผู้ช่วยแบ่งเบาธุระ เป็นภาระจัดการเรื่องต่างๆ ให้ดำเนินไปได้ด้วยดี

SUNDEW
สู่ถิ่นธรรม
ถิ่นพระธรรม ถิ่นคนดี ถิ่นนี้คือไทย

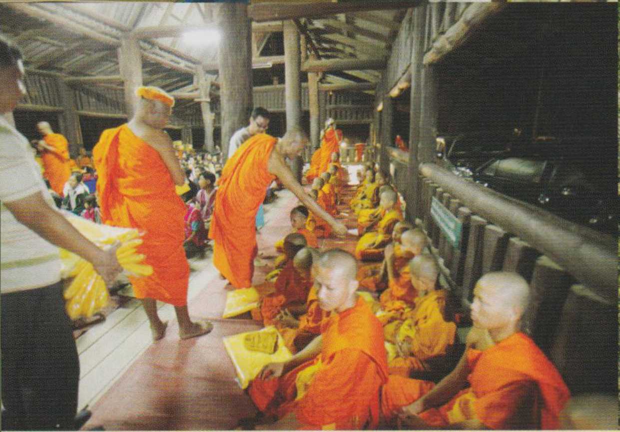

❖ พระราชมังคลาจารย์ เลขานุการประธานคณะพระธรรมจาริก พร้อมคณะร่วมแจกสิ่งของ
และอุปกรณ์การเรียนแก่เยาวชนชาวไทยภูเขา

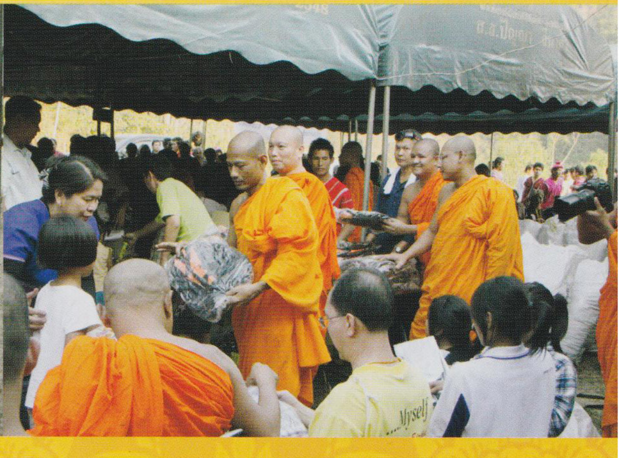
❖ ๑๙-๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ หลวงพ่อเจ้าพระคุณสมเด็จฯ ประธานคณะพระธรรมจาริก มอบหมายพระราชมังคลาจารย์ เลขานุการพระธรรมจาริก พร้อมคณะจากวัดปากน้ำเป็นตัวแทนนำเอาเครื่องอุปโภคบริโภค เช่น เสื้อผ้า ผ้าห่ม กระเป๋า อุปกรณ์การเรียนไปมอบแก่ชาวไทยภูเขาตามอาศรมต่างๆ ๓ แห่ง

❖ แห่งที่ ๑ : อาศรมพระธรรมจาริกบ้านผาปูน หมู่ ๗ ต.อมก๋อย อ.อมก๋อย จ.เชียงใหม่
แห่งที่ ๒ : วัดละอูบ ต.ห้วยห้อม อ.แม่ลาน้อย จ.แม่ฮ่องสอน
แห่งที่ ๓ : อาศรมบ้านหังเงา หมู่ ๒ ต.แม่เงา อ.ขุนยวม จ.แม่ฮ่องสอน

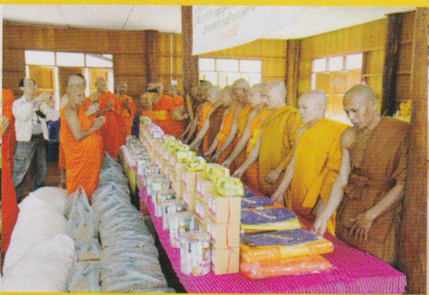

❖ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ หลวงพ่อเจ้าพระคุณสมเด็จฯ มอบหมายให้พระราชมังคลาจารย์ และคณะไปมอบเครื่องอุปโภคบริโภคให้แก่พระธรรมจาริก และชาวไทยภูเขา ณ อาศรมบ้านปูแป้ อ.แม่สอด จ.ตาก

ขอถวายการต้อนรับ เจ้าพระคุณสมเด็จพระมหา

องค์กรภาคีคุณธรรม
ที่ทำให้โครงการพระธรรมจาริกดำเนินไปได้ด้วยดี

โครงการพระธรรมจาริกในสมัยเจ้าพระคุณสมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ที่สามารถดำเนินไปได้ด้วยดี ก็ด้วยองค์กรภาคีคุณธรรมต่างๆ ร่วมด้วยช่วยกัน ได้แก่ ฝ่ายบรรพชิต หมายถึง เจ้าคณะพระสังฆาธิการ เป็นต้นว่าเจ้าคณะภาค, เจ้าคณะจังหวัด, รองเจ้าคณะจังหวัด, เจ้าคณะอำเภอ, รองเจ้าคณะอำเภอ, เจ้าคณะตำบล, เจ้าอาวาส ตลอดถึงพระภิกษุสามเณร ฝ่ายคฤหัสถ์ เป็นต้นว่า ผู้ว่าราชการจังหวัด, นายอำเภอ, กำนัน, ผู้ใหญ่บ้าน, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อปจ., อปต, ข้าราชการ, รัฐวิสาหกิจ, พ่อค้า, ประชาชน ในจังหวัดหรือในท้องถิ่นนั้นๆ ซึ่งมีโครงการพระธรรมจาริกดำเนินการอยู่

อย่างไรก็ตามเมื่อจะยกตัวอย่างให้เห็นถึงองค์กรภาคีคุณธรรมที่ทำให้โครงการพระธรรมจาริกดำเนินไปได้ด้วยดีนั้น คงประกอบด้วย

๑. กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม)

๒. มูลนิธิเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่ชนถิ่นกันดาร ในพระบรมราชูปถัมภ์สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี

๓. สำนักงานประธานพระธรรมจาริก วัดปากน้ำ กรุงเทพมหานคร

๔. สำนักงานพระธรรมจาริกส่วนกลาง วัดเบญจมบพิตร กรุงเทพมหานคร

๕. วัดศรีโสดา อ.เมือง จ.เชียงใหม่

๖. วัดวิเวกวนาราม อ.สันทราย จ.เชียงใหม่

๗. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

๘. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่

๙. มหาวิทยาลัยแม่โจ้

๑๐. วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีลำพูน

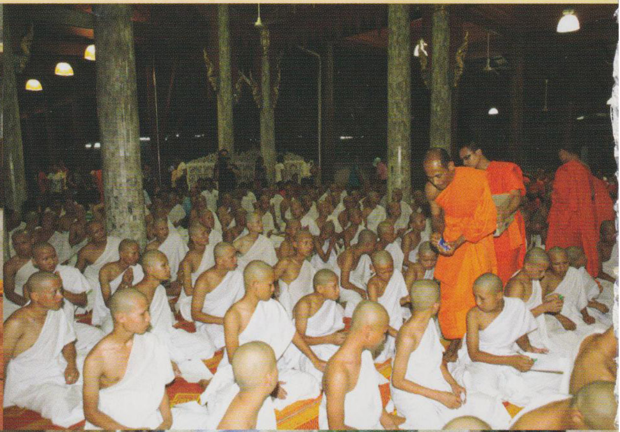
๑๑. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

๑๒. สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

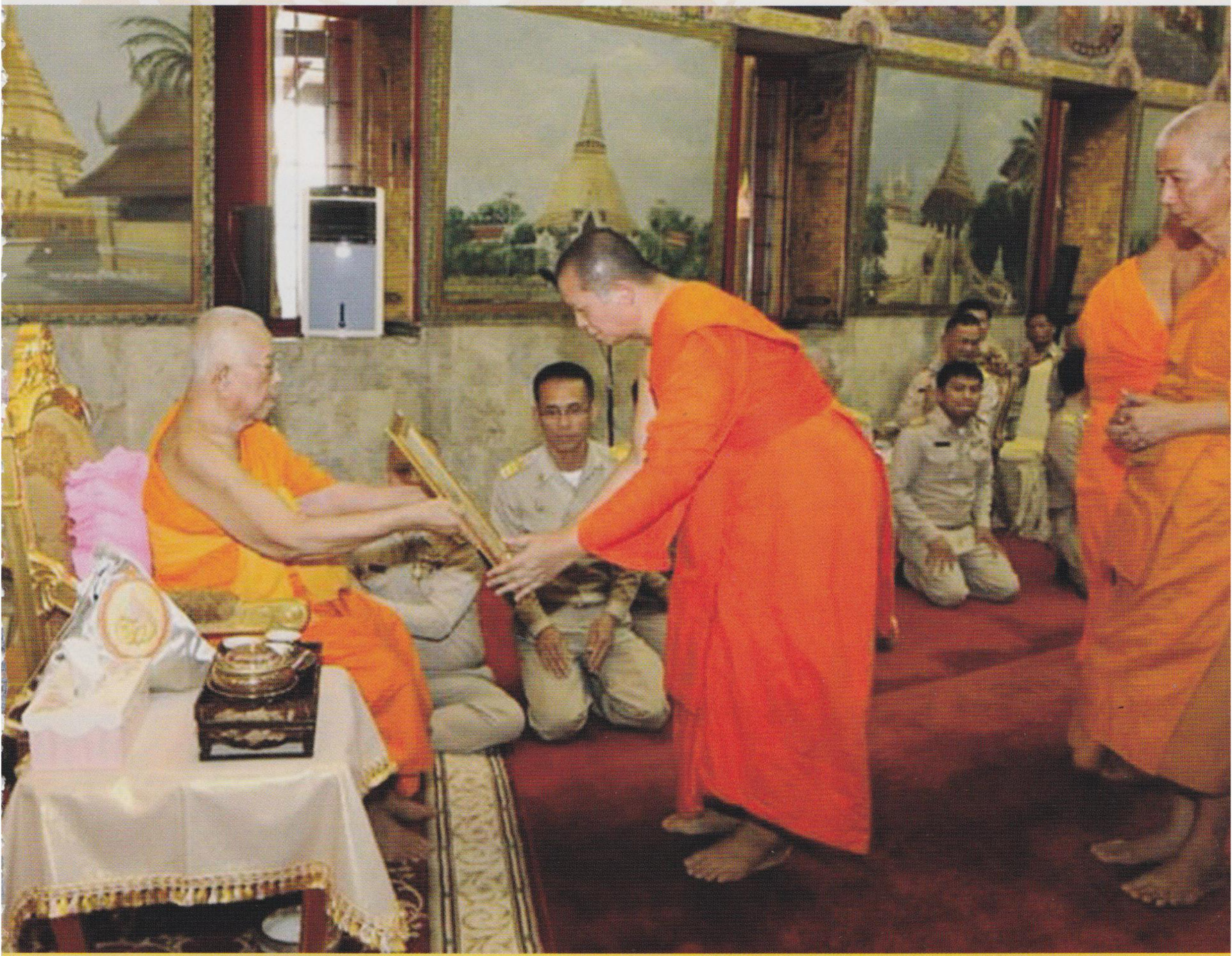

❖ หลวงพ่อสมเด็จฯ เมตตาให้ผู้มีส่วนในการบริหารโครงการพระธรรมจาริกนำคณะและนาคชาวเขาเข้าถวาย กราบสักการะ กราบลาบรรพชาอุปสมบท เป็นประจำทุกปี

❖ เจ้าพระคุณสมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ ผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช ประธานคณะพระธรรมจาริก รูปที่ ๒ เมตตามอบพระบัญชาตำแหน่งประธานคณะพระธรรมจาริก ให้แก่พระเทพกิตติเวที เจ้าอาวาสวัดเบญจมบพิตร เจ้าคณะภาค ๑๗ นับเป็นประธานคณะพระธรรมจาริกรูปที่ ๓ ทั้งนี้ เพื่อสืบสานงานพระธรรมจาริกให้เจริญก้าวหน้าโดยยิ่งขึ้นไป

บันทึกท้ายเล่ม

คณะทำงานต้องขอขอบคุณอนุโมทนาพระภิกษุสงฆ์ผู้ช่วยประสานข้อมูล สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อออนไลน์ต่างๆ ที่คณะผู้จัดทำได้ใช้เป็นแหล่งข้อมูลเพื่อจัดทำให้ธรรมบรรณาการเล่มนี้ มีความถูกต้องสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

หากมีความผิดพลาดคลาดเคลื่อนในข้อมูลส่วนใด ต้องขออภัยมา ณ โอกาสนี้ หากจะพึงมีคุณงามความดีจากการจัดทำหนังสือเล่มนี้ ขอให้ทุกท่านได้มีส่วนแห่งคุณงามความดีอันนั้นโดยทั่วหน้ากันเทอญ ฯ

สำนักงานเลขานุการประธานคณะพระธรรมจาริก (พ.ศ. ๒๕๓๘-๒๕๕๘)
วัดปากน้ำ เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร

“จรถ ภิกฺขเว จาริกํ พหุชนหิตาย
พหุชนสุขาย โลกานุกมฺปาย อตฺถาย
หิตาย สุขาย เทวมนุสฺสานํ...”

“ภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลาย จงเที่ยวจาริกไป เพื่อประโยชน์เกื้อกูล เพื่อความสุขแก่ชนเป็นอันมาก
เพื่ออนุเคราะห์โลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูล และความสุขแก่เทพดาและมนุษย์ทั้งหลาย...”

(ที.ม.๑๐/๕๒/๔๓)